บทบาทของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Role of the Local Fisheries Network Group in Conservation and Restoration of the Environment in Tha Sala Bay, Tha Sala District, Nakhon Si Thammarat Province

อยับ ซาดัดคาน[1] | **Ayab Sadadkhan**

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้าน การจัดการทรัพยากรร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูล 2 แหล่ง ได้แก่ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 11 คน นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลาเกิดขึ้นหลังจากเกิดภัยคุกคามจากภายนอก ได้แก่ การทำประมงอวนรุน อวนลากขนาดใหญ่ที่ผิดกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมงพื้นบ้าน จึงมีการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ส่วนบทบาทการสร้างกลไกการจัดการทรัพยากรร่วมของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมพบว่า เกิดขึ้น

---

[1]อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ติดต่อได้ที่: sadadkran2@gmail.com

[1]Lecturer, Program in Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences Suratthani Rajabhat University, e - mail: sadadkran2@gmail.com

ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมใน 6 บทบาท ได้แก่ 1) การรวบรวมฐานข้อมูล 2) การเฝ้าระวังเรือประมงพาณิชย์ที่ทำผิดกฎหมาย 3) การผลักดันให้เกิดองค์กรเศรษฐกิจชุมชน 4) การกำหนดรูปแบบการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม 5) การประสานการทำงานแบบบูรณาการระหว่างชาวประมงพื้นบ้านกับหน่วยงานของรัฐ และ 6) การจัดให้มีข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลพบว่า มี 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) กระบวนการจัดทำข้อบัญญัติเป็นไปตามระเบียบ 2) มีช่องทาง ทางกฎหมายและนโยบายที่ให้การสนับสนุนในเรื่องสิทธิชุมชน 3) การต่อสู้ของชาวประมงพื้นบ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่อยู่บนเงื่อนไขทางธุรกิจ แต่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน 4) ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และ แกนนำชาวประมงพื้นบ้าน มีภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์ 5) บทเรียนที่ชาวประมงได้รับผลกระทบจากในอดีตมาเป็นประสบการณ์ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหา และ 6) สื่อมวลชนมีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาบริหารจัดการและผลักดันให้เกิดการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล จากข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่ากระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรทุกภาคส่วนมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและข้อพิพาทในพื้นที่

คำสำคัญ: เครือข่ายประมงพื้นบ้าน การอนุรักษ์และฟื้นฟู สิ่งแวดล้อม ข้อบัญญัติท้องถิ่น ท่าศาลา

Abstract

This research article aims to study the development of the local fisherman network group, the role in creating a mechanism of common-pool resources management for environmental conservation and restoration, and success factors in preparing the local ordinances sea of Tha Sala Bay, Tha Sala district, Nakhon Si Thammarat province. The research applied qualitative research methodology by collecting primary and secondary data. The data were collected through participation observation and in - depth interview with 11 key informants. Descriptive statistics are used to describe the finding in this study.

The results revealed that the local fisherman network group of Tha Sala Bay was established after external threats, i.e., illegal push net and large net fishing that affect the ecosystem and local fishermen's way of life. Therefore, they gathered in a group to conserve and restore the environment; as for the role in creating a mechanism of common-pool resources management of the fisherman group for environmental conservation and restoration, it occurred under the participatory process of 6 roles, i.e., 1) database collection; 2) monitoring illegal commercial fishing boats; 3) pushing for the establishment of a community economic organization; 4) determining a model of environmental conservation and restoration; 5) coordinating integrated working between local fishermen and government agencies and 6) providing the local ordinances sea.

There were six factors of success in preparing the local ordinances sea, namely, 1) the process of preparing the by-laws was well organized, 2) legal channels and policies were provided to support community rights, 3) The fight of local fishermen and relevant persons were not based on business conditions, but their consciousness for working collaboratively to conserve natural resources, 4) community leaders, local leaders, and local fisherman leaders possess leadership and vision, 5) the lessons of impacts fishermen learned in the past were experiences they used to solve problems and 6) mass media played a significant role in presenting news continuously, encouraging relevant agencies to manage and push forward the preparation of the local ordinances sea. According to the findings, the participatory process of organizations from all sectors is essential to solving conflicts and disputes in the area.

Keywords: : Local Fisherman Network, Conservation and Restoration, Environment, Local Ordinances Sea, Tha Sala

บทนำ

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นรูปธรรมนั้นเห็นได้จากการกระทำที่แสดงออกมา มี 3 ด้าน คือ 1) บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ของผู้ที่มีสถานภาพนั้น ๆ 2) บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่บุคคลคาดคิดด้วยตนเองว่าควรเป็นอย่างไร และ 3) บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริงขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย ทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป (พวงเพชร สุรัตนกวีกุล, 2542: 65 - 66)

ชุมชนประมงในประเทศไทยบางพื้นที่ได้พยายามต่อสู้กับปัญหาเพื่อรักษาพื้นที่ทำกินให้อยู่รอด (จงรักษ์ ศรีจันทร์งาม, 2557: 3) และ เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่มีคุณค่า ซึ่งเปรียบเสมือนลมหายใจของชาวประมงพื้นบ้านไว้ด้วยชีวิต ชาวประมงพื้นบ้านตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ประกอบด้วย บ้านในถุ้ง บ้านสระบัว บ้านหน้าทับ และ บ้านท่าสูงบน ทั้ง 4 ชุมชน เป็นชุมชนที่มีการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เนื่องจากในปัจจุบันตำบลท่าศาลาประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งและการเปลี่ยนแปลงของลักษณะชายฝั่งจากระบบนิเวศหาดทรายเป็นหาดเลนทับถมอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากร อาชีพ และ วิถีชีวิตของคนในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ปัญหาเรื่องการทำประมงที่ผิดกฎหมาย เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่พบในพื้นที่ โดยเฉพาะเรือคราดหอยลาย (วราภรณ์ เกตจินดา, ม.ป.ป.: 16) การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลาเกิดขึ้นจริงจังหลังจากเหตุการณ์สำคัญ คือ ภัยคุกคามจากภายนอกที่เกิดจากการทำประมงอวนรุน อวนลาก หรือประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่ที่ผิดกฎหมาย ซึ่งได้ทำลายเครื่องมือประมงพื้นบ้านของชาวประมงและทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำ ระบบนิเวศในทะเล ในขณะที่การอนุรักษ์ ป้องกันทรัพยากรทางทะเล เป็นเรื่องของชาวประมงพื้นบ้านชายฝั่ง แต่การใช้หรือการได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นของประมงพาณิชย์ การเข้ามาของประมงพาณิชย์ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อวิถีชีวิต ความเชื่อตามหลักศาสนา และ ความเป็นอยู่ของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา ภายใต้การขับเคลื่อนงานของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา การบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ จะสามารถทำให้

บทบาทของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม อ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

อาชีพประมงพื้นบ้านยังสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประมงพื้นบ้านเป็นศาสตร์เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตในการคิดค้นวิธีการจับสัตว์น้ำเพื่อการดำรงชีพถูกพัฒนาขึ้นตามประสบการณ์ สภาพแวดล้อม ความเชื่อ จนทำให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ในท้องถิ่นด้านการประมงที่น่าสนใจ เช่น รูปแบบของอุปกรณ์ในการประมง รูปแบบพาหนะ ตลอดจนกรรมวิธีหรือเทคนิคการจับสัตว์น้ำแต่ละประเภท ซึ่งสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับคนในชุมชน หาเลี้ยงครอบครัวบนความพอเพียงมาอย่างยาวนาน แต่ปัจจุบันเมื่อก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีมีบทบาทมากขึ้น การทำประมงพื้นบ้านดั้งเดิมถูกเปลี่ยนแปลงไปทีละเล็กละน้อย จากการทำประมงเพื่อการยังชีพสู่การทำประมงเชิงพาณิชย์ วิถีชีวิตแห่งการพึ่งพากันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติก็เปลี่ยนไป เป็นมนุษย์ทำลายธรรมชาติ ธรรมชาติก็ทำลายมนุษย์ (เกสศิณีย์ แท่นนิล, 2549: 56)

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา เครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา และหน่วยงานราชการต่าง ๆ ภายใต้สังกัดของกรมประมงและกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งประสบความสำเร็จในการร่วมกันจัดทำ “ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา เรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2552” เพื่อวางกลไกเฝ้าระวังชายฝั่ง การประกาศกติกาข้อตกลงร่วมกัน ข้อบัญญัติท้องถิ่น และ การจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรชายฝั่งร่วมกันเพื่อเป็นการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน จากข้อบัญญัตินี้ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งแรกในประเทศไทยที่ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล ภายใต้กระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม (วราภรณ์ เกตจินดา, ม.ป.ป: 19) ความสำเร็จในการต่อสู้เพื่อรักษาพื้นที่ในการดำรงชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลาเป็นเพียงส่วนหนึ่งเมื่อเทียบกับชาวประมงพื้นบ้านอีกหลายพื้นที่ที่ไม่สามารถหาทางออกในการแก้ไขปัญหาได้ ส่งผลให้ประชาชนต้องแสวงหาทางเลือกอื่นเพื่อการดำรงชีวิตรอดของครอบครัว (ดอเล๊าะ เจ๊ะแต และคณะ, 2547: 20)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการการต่อสู้ของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา 2) เพื่อศึกษาบทบาทการสร้างกลไกการจัดการ

ทรัพยากรร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา ของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจากการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลในมิติต่าง ๆ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนประมงพื้นบ้านในพื้นที่อื่น ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ และใช้ทรัพยากรชายฝั่งร่วมกันอย่างเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาบทบาทการสร้างกลไกการจัดการทรัพยากรร่วมของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลาในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แหล่งข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือ 1) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่เป็นเอกสารที่ได้จากหน่วยงานราชการ กรมประมง องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้าน สถาบันการศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ ข้อมูลเชิงนโยบาย ทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากร และข้อบัญญัติท้องถิ่น นอกจากนั้นยังมีเอกสารทางวิชาการ เช่น ข้อมูลทางกฎหมาย หนังสือ บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ วารสาร วิทยานิพนธ์ และ รายงานการวิจัย และ 2) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพพื้นที่จริง ลักษณะทั่วไปของพื้นที่อำเภอท่าศาลา ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ลักษณะภูมิประเทศ และ ความเป็นอยู่ของประชาชนซึ่งเป็นข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ในการสังเกตสภาพชุมชน วิถีชีวิต การดำเนินกิจกรรมกลุ่มของชาวประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา รวมไปถึงการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 11 คน

โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา ได้แก่ 1) กลุ่มแกนนำเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านในถุ้ง หมู่บ้านสระบัว หมู่บ้านท่าสูงบน และหมู่บ้านหน้าทับ 2) ผู้นำท้องถิ่น 3) ผู้นำชุมชน 4) ปราชญ์ชาวบ้าน 5) ปลัดอำเภอ และ 6) คณะกรรมการจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลแล้วได้ทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลที่ได้มา ซึ่งประกอบไปด้วยจากบุคคล เวลา และ สถานที่ โดยเปรียบเทียบข้อมูลที่มาต่างเวลา ต่างสถานที่ และต่างบุคคลที่ได้ให้ข้อมูลเหมือนหรือต่างกันอย่างไร เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Reliability) (นฤดม ทิมประเสริฐ, 2554: 84 - 86)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ใช้รูปแบบวิเคราะห์จากเนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาและอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ร่วมวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการตีความตามเนื้อหา การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและจำแนกวิเคราะห์ตามประเด็น ทั้งนี้รวมถึงการนำเอาข้อเท็จจริงที่ได้จากการสังเกตในภาคปฏิบัติมาร่วมวิเคราะห์ประกอบด้วย เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในเชิงตรรกะและนำไปสู่ข้อสรุปผลการวิจัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2553: 67) และ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

พัฒนาการของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้าน เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาพัฒนาการของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลาพบว่า เกิดจากปัจจัยการรวมกลุ่มของชาวประมงพื้นบ้านเพื่อจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา ซึ่งพบว่าการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลาเกิดขึ้นมาอย่างยาวนานควบคู่กับหลักความเชื่อทางศาสนา วิถีชีวิต ซึ่งเปรียบท้องทะเลเสมือนลมหายใจของพวกเขา แต่ปัจจัยผลักดันสำคัญที่นำไปสู่การรวมกลุ่มของชาวประมงพื้นบ้านชายฝั่งอย่างจริงจังหลังจากเหตุการณ์สำคัญ คือ ปัญหาเรือประมงพาณิชย์ ซึ่งเป็นเรือประมงภายนอกเข้ามาใช้ประโยชน์เกินขอบเขต ชาวประมงรู้สึกถูกรุกรานพื้นที่ทำกินที่พวกเขาอยู่หากินกันมาหลาย

ชั่วอายุคน ไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ทำลายระบบนิเวศ เช่น การจับสัตว์น้ำตั้งแต่ขนาดยังเล็กอยู่ ตรงกันข้ามกับวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน ที่หากจับสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็กได้ พวกเขามักจะปล่อยลงทะเล เพื่อรักษาความสมดุลของท้องทะเล เรือประมงพาณิชย์มีการใช้อวนลาก อวนรุนใช้เครื่องมือที่ทำลายห่วงโซ่ของระบบนิเวศ เช่น เรือคราดหอยลาย จะคราดลึกลงไปถึงหน้าดิน ทำลายที่อยู่อาศัยของกุ้ง หอย ปู ปลา และห่วงโซ่ระบบนิเวศ

ปัญหาดังกล่าวเป็นเหตุให้ประชาชนที่ประกอบอาชีพประมงขนาดเล็กในพื้นที่เริ่มรวมตัวกัน ให้ความสนใจกับปัญหาที่เป็นผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่มีปฏิบัติการต่าง ๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการตั้งกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้าน การจัดตั้งกองทุนเครื่องมือประมง กลุ่มออมทรัพย์ ร้านค้าชุมชน เป็นต้น มีการศึกษาข้อมูลทางวิชาการและดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและการพัฒนาชายฝั่ง เช่น การสร้างบ้านสัตว์น้ำ การทำระเบิดชีวภาพ การปลูกป่าชายเลน การทำธนาคารปูม้า การทำปะการังเทียม ฯลฯ ในขณะเดียวกันก็มีการรวมตัวกันต่อสู้เรียกร้องให้ภาครัฐได้เข้ามาดูแลช่วยเหลือ และป้องกันการรุกล้ำของประมงพาณิชย์ที่ทำประมงแบบทำลายระบบนิเวศ มีการพัฒนาระบบเฝ้าระวังการทำประมงแบบล้างผลาญ ฯลฯ ในปี พ.ศ. 2551 มีการหยิบยกประเด็นการจัดการทรัพยากรชายฝั่งในพื้นที่เป้าหมายชุมชนบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา เข้ามาเป็นประเด็นหนึ่งของสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อยกระดับเรื่องที่ชาวบ้านดำเนินการมาก่อนแล้ว ให้เป็นประเด็นสาธารณะในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งที่ประชุมสมัชชาสุขภาพมีมติเห็นชอบต่อยุทธศาสตร์ “คืนชีวิตให้ทะเล” ด้วยการดำเนินงาน 7 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาฐานข้อมูล 2) การพัฒนากลไกเฝ้าระวังชายฝั่ง 3) การจัดการองค์กรชุมชน 4) การพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง 5) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน 6) การออกกฎ กติกา ข้อบัญญัติท้องถิ่นและประกาศจังหวัด และ 7) การเชื่อมประสานและการทำงานแบบบูรณาการ

แกนนำกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านได้กล่าวว่า “เรือคราดหอยเป็นเรือพาณิชย์ขนาดใหญ่เข้ามาจากต่างถิ่น จะเข้ามาทีละชุด แต่ละชุดประมาณ 20 ลำ คืนหนึ่งได้หอยลายกลับไปเต็มลำเรือ หลังจากนั้นก็จะมีเรือพาณิชย์ชุดอื่นหมุนเวียนสลับกันเข้ามาคราดหอยบริเวณอ่าวท่าศาลาอย่างต่อเนื่อง ด้วยคราดปากกว้างทั้งคมและถี่ สองอันคู่ลากลงไปบนผิวดินก้นทะเลลึกราว 1 เมตร วนกลับไปกลับมาซ้ำ ๆ ส่งผลให้สัตว์น้ำที่อาศัยอยู่บริเวณนี้

รวมถึงเครื่องมือจับสัตว์น้ำของชาวประมงพื้นบ้านเสียหาย ชาวประมงในท้องถิ่นจับปลาด้วยวิธีอนุรักษ์และมีจิตสำนึก ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมช่วยกันฟื้นฟูทรัพยากรและศึกษาวิจัยเพื่อการทำประมงอย่างยั่งยืน” (สุพร โต๊ะเส็น, สัมภาษณ์: 22 พฤศจิกายน 2559)

> “เราไม่ได้รุกรานใคร เราเพียงปกป้องบ้านตัวเอง” เป็นจุดยืนของคนชาวเลบ้านเรา เพื่อปกป้องทะเลและแผ่นดินเกิดจากภัยคุกคามอุตสาหกรรมน้ำมันข้ามชาติและโรงไฟฟ้าถ่านหิน ที่ใช้กลวิธีหลากหลายทั้งการสร้างภาพและทำให้หวาดกลัว ขณะที่ชุมชนก็ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ และ พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติในการรักษาไว้ซึ่งสุขภาวะด้วยกระบวนการสร้างทิศทางการพัฒนาชุมชนและการสร้างปัญญาจากข้อมูลชุมชน เพื่อนำไปสู่การกำหนดหนทางแห่งการพัฒนาอย่างมีทิศทางที่ถูกต้อง ภายใต้กระบวนการที่เรียกว่าการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพระดับชุมชนหรือ “เอช ไอ เอ. ชุมชน” (CHIA) ของพี่น้องท่าศาลา
>
> (สุพร โต๊ะเส็น, สัมภาษณ์: 22 พฤศจิกายน 2559)

> “ปลา คือ ชีวิตของคนในพื้นที่ นั่นคือเหตุผลว่าทำไมประชาชนต้องการรักษาพื้นที่แห่งความอุดมสมบูรณ์ตรงนี้ มากกว่าร้อยละ 60 ของประชาชนในพื้นที่อยู่ได้ด้วยการพึ่งพาการทำมาหากินจากท้องทะเล สามารถสร้างรายได้ให้กับอำเภอและจังหวัด และ สามารถสร้างงานให้กับคนพื้นที่ได้”
>
> (ประสิทธิ์ชัย หนูนวล, สัมภาษณ์: 28 กันยายน 2559)

สอดคล้องกับเจ้าหน้าที่ประมงอำเภอท่าศาลาได้ให้ข้อมูลว่า “ทะเลท่าศาลามีเรือทั้งในอำเภอท่าศาลา และเรือจากที่อื่นมาทำมาหากินไม่ต่ำกว่าสองพันลำ จุดนี้ชี้ให้เห็นว่าทะเลแห่งนี้อุดมสมบูรณ์ เมื่อปลายเดือนกันยายนที่ผ่านมา อำเภอท่าศาลายังจัดงานเทศกาลประจำปีรวมพลคนกินปลาและของดีท่าศาลาเมืองน่าอยู่ มันสะท้อนว่าทะเลมีปลา จึงมีกิจกรรมแบบนี้เกิดขึ้น (ทรงชัย เส้งโสต, สัมภาษณ์: 28 กันยายน 2559)

แม้ว่าปัจจุบันอาชีพการทำประมงจะต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคมากมาย ทำให้จำนวนเรือประมงพื้นบ้านลดลง ชาวประมงหลายครัวเรือนหันไปประกอบอาชีพอื่น แต่ก็ยังมีเรือประมงจำนวนมากที่เหลืออยู่และมีมากจนเกินไป (Overfishing) ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เช่น ชาวประมงพาณิชย์กับชาวประมงพื้นบ้าน หรือชาวประมงพื้นบ้านที่ใช้เครื่องมือต่างประเภท ต่างชนิดกัน รวมถึงชาวประมงต่างพื้นที่ที่เข้ามาทำประมงในเขตอื่น ๆ เป็นต้น เรือประมงพาณิชย์ขาดแคลนแรงงานที่ใช้ในเรือ ขาดการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนไปใช้เทคโนโลยีทดแทนแรงงาน รวมทั้งการควบคุมดูแลให้ชาวประมงทำการประมงอย่างถูกกฎหมายและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำไว้ใช้ได้นาน ๆ ยังเป็นปัญหาที่ต้องหาทางแก้ไขและปรับปรุงวิธีการทำงานต่อไป (กรมประมง, 2557: 4)

ความขัดแย้งระหว่างชาวประมงพาณิชย์กับชาวประมงพื้นบ้านยังคงอยู่และยังเป็นปัญหาสำคัญที่หน่วยงานทั้งส่วนกลางส่วนภูมิภาค รวมทั้งท้องถิ่นต้องเผชิญและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอยู่ต่อไป จนกว่าจะมีการแบ่งแนวพื้นที่อย่างชัดเจนให้เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย รวมถึงปัญหาการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้านที่ใช้เครื่องมือต่างชนิดกัน ก็ยังมีความขัดแย้งกันอยู่พอสมควร ตลอดจนปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เช่น 1) การลดลงของทรัพยากรอันเนื่องมาจากการจับสัตว์น้ำเกินกำลังผลิต เช่น การใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อทรัพยากร โดยที่เครื่องมืออวนรุนประกอบเครื่องยนต์ขนาดใหญ่ เป็นการทำลายแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ 2) การใช้เครื่องมือประมงในลักษณะที่ทำลายล้างยังไม่มีการยกเลิกให้ทำได้นอกเขต 3,000 เมตร ส่งผลต่อปริมาณสัตว์น้ำที่ลดลง เกิดจากระบบนิเวศทางทะเลเสียหาย 3) กฎหมายไม่ได้ออกแบบมาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน ไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม กฎหมายประมงรวมศูนย์การตัดสินใจอยู่ที่ส่วนกลาง ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรมากนัก 4) รัฐไม่ได้มีนโยบายลดเครื่องมือประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ทรัพยากรทางทะเลลดลง นอกจากนั้นเครื่องมือทำลายล้างเปลี่ยนแปลงไปอย่างทันสมัย ในขณะที่กฎระเบียบก็ตามไม่ทัน ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ 5) สังคมยังไม่ตระหนักถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล และใส่ใจชาวประมงพื้นบ้านในการรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ยั่งยืน 6) เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมบางคนทุจริต

ขาดธรรมาภิบาล ไม่จับกุมผู้กระทำความผิด ทำให้มีการละเมิดกฎหมายอยู่ทั่วไป และ 7) ระบบความคิดหรือวิถีชาวบ้านของชุมชนในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติไม่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐทั้ง ๆ ที่ข้อเสนอต่าง ๆ สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละพื้นที่ เป็นต้น

สรุปพัฒนาการของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา มีปัจจัยผลักดันที่ทำให้ชาวประมงพื้นบ้าน รวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า เกิดขึ้นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงไปของสังคมยุคใหม่ที่มุ่งเน้นระบบทุนนิยมมากกว่าการพัฒนาสังคมภายใต้แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน ประกอบกับวิกฤติการณ์ด้านทรัพยากรชายฝั่งที่นับวันเริ่มเสื่อมโทรมลงไปตามกาลเวลา ทำให้ส่งผลกระทบโดยตรงกับการดำรงชีวิตของชาววิถีประมงเป็นอย่างยิ่ง ผลิตผลที่หาได้จากท้องทะเลก็เริ่มลดลง ประกอบกับปัญหาความเสื่อมโทรมของชายฝั่งด้วย หาดทรายกลับกลายเป็นหาดโคลน ชายฝั่งถูกรุกเข้ามาเรื่อย ๆ บ้านหลายหลังที่เคยอยู่ริมหาดทรายเหลือเอาไว้เพียงคำเล่าขานให้ลูกหลานฟัง การรุกเข้าทำลายทรัพยากรทางทะเลของระบบทุน คือปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านและชุมชนริมชายฝั่งทะเลอ่าวท่าศาลาร่วมกันต่อสู้ เพื่อเรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดจัดการปัญหาอย่างถูกต้องและยั่งยืน โดยเฉพาะกรณีของเรือคราดหอยลายที่เข้ามาทำการประมงในเขตพื้นที่ของประมงพื้นบ้านในบริเวณอ่าวท่าศาลาจนเป็นที่มาของการรวมกลุ่มกันของชาวประมงพื้นบ้านริมฝั่งทะเลท่าศาลาในนาม “กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลานครศรีธรรมราช”

บทบาทการสร้างกลไกการจัดการทรัพยากรร่วมของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการสร้างกลไกการจัดการทรัพยากรร่วมของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า กลไกสำคัญของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลาเริ่มต้นขึ้นอย่างจริงจัง ในปี พ.ศ. 2551 มีการผลักดันการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น โดยการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา คณะทำงานสมัชชาสุขภาพและองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลาในรูปของคณะทำงานยกร่างข้อบัญญัติ แต่งตั้งโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา (นายอภินันท์ เชาวลิต) มีการจัดเวทีเพื่อระดม

ความคิดเห็นในระดับตำบล จำนวน 6 ครั้ง เวทีระดับจังหวัด จำนวน 2 ครั้ง และเวทีประชาพิจารณ์ 1 ครั้ง จากการดำเนินงานดังกล่าวสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลาได้ผ่านข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา ว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2552 ด้วยมติคะแนนเสียงที่เป็นเอกฉันท์ เมื่อวันที่ 30 กันยายน ปี พ.ศ. 2552

จากเวทีสาธารณะและรวบรวมความเห็นจากเวทีต่าง ๆ ประมวลสรุปได้ว่าการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืนนั้น ควรมีแผนการจัดการทรัพยากรชายฝั่งแบบมีส่วนร่วม 7 ยุทธศาสตร์ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการจัดการทรัพยากรร่วม สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การสร้างฐานข้อมูล จังหวัดนครศรีธรรมราชมีหลายหน่วยงาน หลายองค์กร ที่เป็นหน่วยงานพัฒนาและศึกษาวิจัย แต่ไม่ได้รวบรวมฐานข้อมูลต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นระบบ เช่น ความหลากหลายทางชีวภาพองค์กรชุมชน การกัดเซาะ / เพิ่มของชายฝั่ง เครื่องมือประมง ในส่วนของตำบลท่าศาลา มีการเก็บข้อมูลความหลากหลายและองค์กรชุมชนทางการประมงไว้บางส่วนแล้ว ดังนั้นจึงต้องมีการเก็บรวมรวมข้อมูล เพื่อการประกอบการตัดสินใจของหลาย ๆ ฝ่ายร่วมกัน เพื่อการวางแผนและจัดระบบการทำงานอย่างบูรณาการได้ 2) การสร้างกลไกเฝ้าระวังชายฝั่งปัจจุบันกลไกเฝ้าระวังชายฝั่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลัก ๆ 5 หน่วยงาน คือ กรมประมง กรมเจ้าท่าและพาณิชย์นาวี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ทหารเรือและตำรวจน้ำ แต่ปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมา คือ เรือไม่ได้อยู่ในสภาพที่พร้อม ทั้งนี้เนื่องจากมีปัญหาเรื่องน้ำมัน เจ้าหน้าที่และขอบเขตของพื้นที่ในการเฝ้าระวังกินพื้นที่มากเกินไป การดูแลจึงไม่ทั่วถึง ในอนาคตจึงต้องผลักดันเรือประจำการ ณ ที่เกิดเหตุบ่อย ๆ พร้อมกับเจ้าหน้าที่และมีค่าน้ำมันในการออกไปตรวจตราจับกุม โดยเป็นหน่วยระดับอำเภอ พร้อมที่จะประสานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างบูรณาการ ปัญหาในทะเลหน้าบ้านจึงควรจัดการบทบาทและภารกิจให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากในปัจจุบัน แต่ละหน่วยงานไม่ได้ประสานงานอย่างเป็นระบบเกิดช่องว่างในการเฝ้าระวัง เพราะแต่ละหน่วยงานจะมีแผนเฝ้าระวังพื้นที่ละ 1 - 2 อาทิตย์เท่านั้นในพื้นที่ตำบลท่าศาลา ทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลาจะสนับสนุนค่าน้ำมันในการตรวจตราและเฝ้าระวังทางทะเลและชายฝั่งแก่เรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่มาประจำการและตรวจตราจับกุมในอนาคตจะผลักดันเรื่องเรือตรวจตรา เจ้าหน้าที่ หรือประสานเรือมาประจำการในพื้นที่ 3) การจัดการองค์กรชุมชน การจัดการองค์กรชุมชน ถือเป็นการจัดการฐานรากและในระดับพื้นที่ เป็นการแก้ปัญหาตรงจุด ดังนั้นควรมีรูปแบบการจัดการองค์กรชุมชนที่

บทบาทของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม
อ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

หลากหลาย ในตำบลท่าศาลามีกลุ่มองค์กรทั้งหมด 18 กลุ่ม เช่น ออมทรัพย์ เครือข่ายวิทยุ ร้านค้าชุมชน กองทุนข้าวสาร กองทุนเครื่องมือประมง โดยการสนับสนุนจากชุมชนเอง จากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลาจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนในอนาคต องค์การบริหารส่วนตำบลที่ติดชายฝั่งทะเลต้องมีแผนงานด้านชายฝั่งและสนับสนุน ประเด็นองค์กรชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างเป็นระบบ 4) กำหนดรูปแบบการอนุรักษ์ รูปแบบการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องออกแบบการจัดการและมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้มีความต่อเนื่อง เช่น ป่าชายเลน โป๊ะไม้ไผ่ ธนาคารปูไข่ในทะเล บนฝั่ง และปะการังเทียม ฯลฯ ซึ่งรูปแบบการอนุรักษ์เหล่านี้ มีการศึกษาและออกแบบส่วนหนึ่งแล้วที่ตำบลท่าศาลา ในอนาคตผลักดันปะการังเสาหลักหอเฝ้าระวัง ฯลฯ เพื่อเป็นแหล่งอนุรักษ์ฟื้นฟูและป้องกันแนวชายฝั่งจากอวนลากอวนรุนอีกทางหนึ่งด้วย ในระดับพื้นที่จึงควรมีรูปแบบการอนุรักษ์ อาสาสมัครการอนุรักษ์ และการสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน 5) เศรษฐกิจชุมชน ประเด็นนี้เป็นการต่อยอดจากการทำประมงและต่อยอดจากวิถีการทำประมงพื้นบ้านและทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เช่น การแปรรูปการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแพชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าทางการผลิตให้เกิดรายได้ของชุมชนชายฝั่งและเป็นการใช้ทรัพยากรของพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 6) กฎ กติกา ข้อบัญญัติท้องถิ่นและประกาศจังหวัด การทำการประมงชายฝั่งซึ่งใช้ฐานทรัพยากรเดียวกัน หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งของชุมชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทางออกก็คือทำอย่างไรให้ได้ใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและสมดุล ดังนั้นจึงควรมีกฎ ระเบียบและกติกาของชุมชนข้อบัญญัติท้องถิ่น ประกาศจังหวัด เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู รักษาทรัพยากรให้เกิดความสมดุลในระดับตำบล จึงควรมีข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล เพื่อปกป้องทรัพยากรให้สอดคล้องกับการใช้ของพื้นที่ และ 7) การเชื่อมประสาน และการทำงานแบบบูรณาการพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่ง ถือเป็นพื้นที่สาธารณะ รวมทั้งการจัดการในระดับพื้นที่มีหลาย ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรอบและประเด็นการทำงานมีความทับซ้อนกัน ดังนั้น ในการจัดการให้มีพลังและขับเคลื่อนงานอย่างบูรณาการจึงควรมีการจัดการในระดับตำบล โดยประสานงานความร่วมมือในภาควิชาการ ภาคท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคชุมชน ภาคเอกชน จัดทำแผนงานการจัดการร่วมกัน มีหน่วยประสานงานอย่างเป็นระบบ เนื่องจากแต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กรมีศักยภาพและความพร้อมที่ไม่เท่ากัน การทำงานเชื่อมประสานจึงเกิดประโยชน์สูงสุด

จากการให้ข้อมูลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา ได้กล่าวว่า “ทะเลท่าศาลาเพียงพอให้ชาวประมงจำนวนมากสามารถทำมาหากินกันได้อย่างเพียงพอ ไม่จำเป็นต้องออกไปทำงานที่อื่น ระบบเศรษฐกิจทางการประมงที่นี่มีความอุดมสมบูรณ์ ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ได้วางปะการังเทียมตลอดแนวชายฝั่งสองชั้น ทั้งจังหวัดในเขต 3,000 เมตร และ 5,400 เมตร รวมทั้งมีเรือตรวจการณ์เฝ้าระวังชายฝั่ง เมื่อทะเลไม่มีใครทำลาย ไม่มีการรบกวน ไม่มีนายทุนมากอบโกย มันสมบูรณ์ได้ในตัวมันเอง” (อภินันท์ เชาวลิต, สัมภาษณ์: 22 พฤศจิกายน 2559) สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของแกนนำเครือข่ายประมงพื้นบ้าน กล่าวไว้ว่า “วันนี้อ่าวทองคำท่าศาลาที่ทุกฝ่ายร่วมมือกันเพื่อประกาศว่า ทะเลท่าศาลาเป็นทะเลที่มีความอุดมสมบูรณ์ พร้อมที่จะเป็นแหล่งผลิตอาหารให้แก่คนทั้งประเทศ และยังเป็นความยั่งยืนของการพัฒนาท้องถิ่นตามศักยภาพของทรัพยากรในพื้นที่ ชาวประมงต้องทำอาชีพประมง เพราะเราถนัด และเป็นอาชีพที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ หากสร้างท่าเรือขึ้นมา อาชีพประมงหลายพันคนจะล่มสลาย ทันทีเราออกทะเลจับปูได้กินปู ลงอวนปลาได้กินปลา เราภูมิใจที่คนท่าศาลาสามารถเลี้ยงชาวนครศรีธรรมราชและคนไทยได้ทั้งประเทศ รวมถึงยังมีการส่งออกกั้งอาหารทะเลโด่งดังไปทั่วโลกความอุดมสมบูรณ์ของอ่าวทองคำ อำเภอท่าศาลาและสิชล ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ผลิตอาหารที่สำคัญของภูมิภาค ซึ่งไม่ใช่แค่ประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงมาเลเซีย อินโดนีเซีย จีน สิงคโปร์ สหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา ทรัพยากรอันเปรียบเสมือนปากท้องของไทย และครัวของโลกนี้สมควรแล้วหรือที่จะล่มสลายไปเพราะอุตสาหกรรมพลังงานสกปรก (สุพร โต๊ะเส็น, สัมภาษณ์: 22 พฤศจิกายน 2559)

สรุปบทบาทการสร้างกลไกการจัดการทรัพยากรร่วมของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลาพบว่า มีความสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลาจากกระบวนการมีส่วนร่วมใน 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) การรวบรวมฐานข้อมูลชาวประมงพื้นบ้าน 2) การเฝ้าระวังเรือประมงพาณิชย์ หรือเรือที่ทำประมงผิดกฎหมาย 3) การผลักดันให้เกิดองค์กรชุมชน เศรษฐกิจชุมชน กลุ่มอนุรักษ์ และกลุ่มอาชีพประมงพื้นบ้าน 4) การกำหนดรูปแบบการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา 5) การประสานการทำงานแบบบูรณาการ ระหว่างชาวประมงพื้นบ้านกับหน่วยงานของรัฐ และ 6) การจัดให้มีข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา เรื่อง “การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2552”

ปัจจัยความสำเร็จในการผลักดันให้มีการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล ว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2552 ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน

ผลการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล อ่าวท่าศาลาพบว่า มี 3 ประเด็น สำคัญดังนี้ **ประเด็นที่หนึ่ง** เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มประมงพื้นบ้านในพื้นที่อำเภอท่าศาลา ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมประชาธิปไตย เป็นหัวใจของการปกครองท้องถิ่น โดยเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ เพราะการปกครองท้องถิ่น หมายถึงการกระจายอำนาจทั้งการเมืองและการบริหารให้คนในชุมชนกำหนดทิศทางและดูแลแก้ปัญหาของชุมชนโดยคนในชุมชนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงแยกจากการปกครองท้องถิ่นไม่ได้ การมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่ใช่เพียงการกระจายอำนาจหน้าที่และบทบาทความรับผิดชอบรวมทั้งความสามารถในการบริหารจัดการเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในการเมืองการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วย เรื่องของการปกครองท้องถิ่นจึงมิใช่เรื่องของการจัดบริการสาธารณะให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเท่านั้น หากแต่เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเอง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความเป็นเจ้าของชุมชน และมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนร่วมกัน ซึ่งหมายถึงการส่งเสริมให้ประชาชนดำรงชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยท้องถิ่น อันเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่ยั่งยืน (อรทัย ก๊กผล, 2552: 71) จากปัญหาเรือประมงพาณิชย์หรือเรือประมงภายนอกเข้ามารุกรานประมงชายฝั่งใช้เครื่องมือมือจับสัตว์น้ำหลาย ๆ ชนิด ใช้อวนลาก อวนรุน การใช้เครื่องมือที่ทำลายห่วงโซ่ของระบบนิเวศ เช่น เรือคราดหอยลายทำลายลึกลงไปในหน้าดินทำลายที่อยู่อาศัยของกุ้ง หอย ปู ปลา และห่วงโซ่ระบบนิเวศ ประชาชนในท้องถิ่นเริ่มรวมตัวกัน ระหว่างปี พ.ศ. 2550 - 2552 ชาวประมงพื้นบ้านรวมตัวกันหลายครั้ง หลากหลายรูปแบบทั้งการปิดถนนประท้วงเรียกร้องค่าเสียหายและขับไล่เรือคราดหอยออกไปจากพื้นที่

ประเด็นที่สอง ด้วยการบูรณาการความร่วมมือโดยเฉพาะส่วนราชการในพื้นที่ ผู้นำท้องที่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอรวมถึงสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (สจ.) ก็เข้ามาให้การช่วยเหลือด้วยดี ทำให้หลังจากนั้นเรือคราดหอยก็เงียบหายไปหลายปี

ความเสียหายของท้องทะเลที่เรือคราดหอยทิ้งไว้ในครั้งนั้นส่งผลต่อระบบนิเวศบริเวณอ่าวท่าศาลาเสียสมดุล หน้าดินที่เป็นที่อยู่อาศัยของ กุ้ง กั้ง ปู และหอยถูกทำลายโดยตรง ปริมาณสัตว์น้ำที่ชาวบ้านจับได้ลดลงจำนวนมาก ชาวประมงพื้นบ้านหลายคนต้องทิ้งอาชีพออกไปเป็นแรงงานรับจ้างต่างถิ่น บางส่วนก็เปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นเพื่อหาเลี้ยงตัวเองให้อยู่รอด จากการให้ข้อมูลของสมาชิกกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในชุมชนกล่าวว่า “พวกเรือพาณิชย์พยายามต่อรองว่าใน 4 ปี จะขอเข้ามาคราดหอย 3 เดือน พวกเราก็ไม่ยอม เพราะทำให้ระบบนิเวศเสียหายการคราดหอยครั้งหนึ่งทำให้ต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี กว่าความสมบูรณ์จะกลับมา ระหว่างช่วงเวลาที่รอให้ทะเลฟื้นฟู ชาวบ้านก็ได้มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อให้ทะเลกลับมามีความอุดมสมบูรณ์ดังเดิม รวมทั้งกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กัน ได้ร่วมกันทำธนาคารปูไข่ เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์สัตว์น้ำ รวมกลุ่มทำร้านค้าชุมชน มีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นเป็นกลุ่มองค์กรชาวบ้านอย่างไม่เป็นทางการพร้อม ๆ กับทรัพยากรทางทะเลค่อย ๆ ฟื้นตัว” (ตีเมาะ อิสอ, สัมภาษณ์: 22 พฤศจิกายน 2559) กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวประมงจากการรวมตัวกันในกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้าน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อ่าวท่าศาลามีข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศไทย

ประเด็นที่สาม กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา มีบทบาทสำคัญและก่อให้ผลประโยชน์ทางบวกที่เป็นรูปธรรมและเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลามีทางเลือกในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรที่ตนถนัด ทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นในนามเครือข่ายเหมาะสมกับประเพณีท้องถิ่นของชุมชน และได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่พอสมควร นอกจากนั้นกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา ให้โอกาสสมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสอดส่องและดูแลทรัพยากรทางทะเลของตน ทำให้เกิดประสิทธิภาพโดยเฉพาะการบริหารร่วมระหว่างสมาชิกในชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาและการจัดการประมงอย่างยั่งยืน

อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ภานุ อุทัยรัตน์ให้สัมภาษณ์ไว้ในมูลนิธิการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านรายการทีวีไทย เมื่อวันที่ 14 กันยายน ปี พ.ศ. 2552 ไว้ว่า “การจับเรือประมงที่ผิดกฎหมายต้องจับในขณะที่กำลังดำเนินการอยู่ กว่าเราจะเข้าไปเขาก็ยกอุปกรณ์ออกหมดแล้วจึงทำได้เพียงจับในข้อหาใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ใช้เครื่องมือผิดประเภท หรือไม่ก็ข้อหาต่อเติมเรือผิดกฎหมาย” (มูลนิธิการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2555: 8)

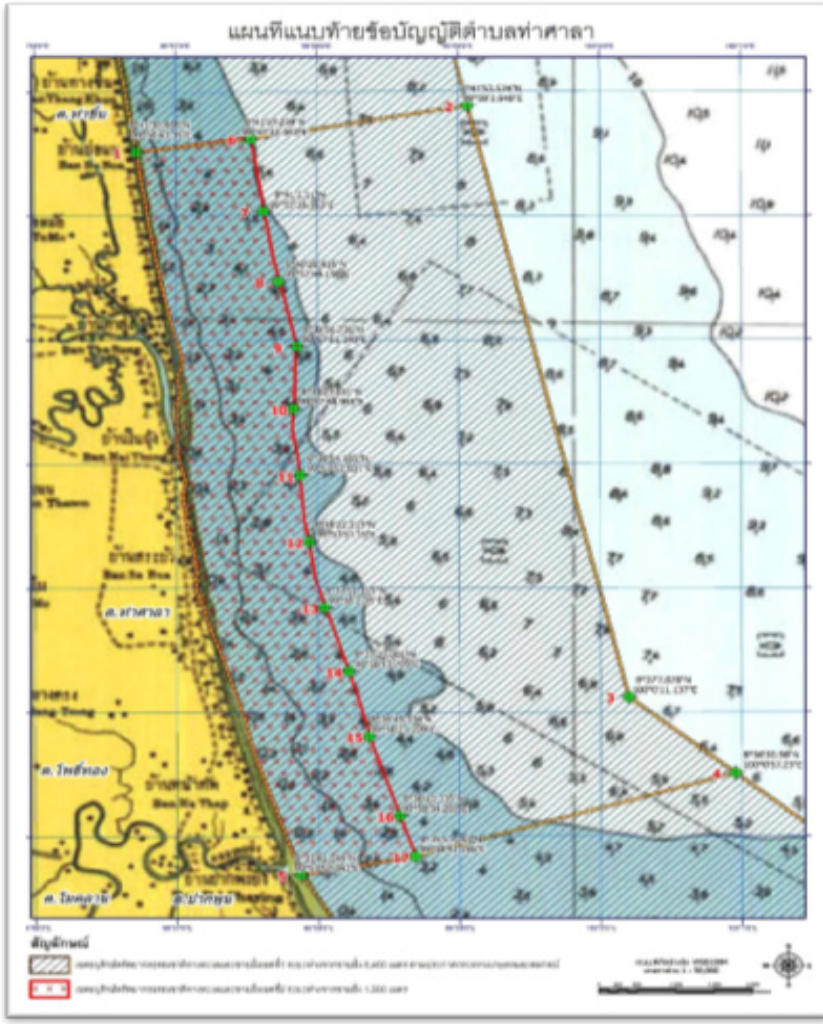
บทบาทของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม อ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

แกนนำกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา ได้ให้ข้อมูลว่า “เพื่อไม่ให้เรือคราดหอยกลับเข้ามาในบริเวณอ่าวท่าศาลาได้อีก การแสดงออกอย่างมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านในทุก ๆ ครั้งที่เรือพาณิชย์คราดหอยเข้ามาในพื้นที่ และการแสดงออกถึงความรักในทรัพยากรอย่างจริงใจ ทำให้เริ่มมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือ ประเด็นที่ 4 นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีบทบาทสำคัญในเชิงวิชาการ โดยการเข้ามาศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความเสียหาย เพื่อยืนยันในข้อมูลทางวิชาการ โดยการสำรวจคุณภาพน้ำ ดิน และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่เป็นอาหารของสัตว์กำหนดแผนงานเพื่อจัดทำแผนการจัดการทรัพยากร โดยความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่าย ด้วยความกระตือรือร้น เอาจริงเอาจังของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา จัดให้มีเวทีชาวบ้าน เพื่อปรึกษาหารือกันทั้งในระดับหมู่บ้าน ระดับอำเภอและจังหวัด มีงานวิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์น้ำที่นักวิจัยในพื้นที่ร่วมด้วยช่วยกัน รวมถึงมีการเปิดเวทีสาธารณะ จนถึงการเสนอให้มีการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล ว่าด้วยเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน และในที่สุดก็ได้พัฒนาขึ้นจนสามารถจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลได้สำเร็จเป็นแห่งแรกของประเทศไทย” (เจริญ โต๊ะอิแต, สัมภาษณ์: 28 กันยายน 2559)

ถึงแม้กฎหมายจะให้อำนาจท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ แต่การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นในลักษณะนี้ไม่ได้ทำได้ง่าย มีอุปสรรคมากมายเกิดขึ้น จากการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยประชาชน เช่น 1) จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ต้องใช้จำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อดำเนินการให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติได้ถือว่ามีจำนวนที่มากเกินไปเป็นภาระแก่ประชาชนและไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีจำนวนประชากรมาก 2) ในระยะแรกเบื้องต้นไม่มีหน่วยงานรัฐช่วยเหลือเท่าที่ควรการจัดทำร่างข้อบัญญัติที่เสนอโดยประชาชน และเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการเข้าชื่อในคำร้อง ซึ่งประชาชนทั่วไปไม่มีความรู้ความเข้าใจในการร่างข้อบัญญัติทั้งฉบับได้ ประกอบกับการรวบรวมลายมือชื่อของประชาชน รวมถึงการไม่กำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบคำร้องของประธานสภาท้องถิ่น อาจทำให้ขั้นตอนต่าง ๆ ใช้เวลานานเกินควร และ 3) การ

พิจารณาร่างข้อบัญญัติของสภาท้องถิ่นมิได้กำหนดให้ประชาชนหรือตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความเห็น เพื่ออธิบายหรือชี้แจงข้อเท็จจริงในขั้นตอนต่าง ๆ ในที่ประชุมสภาท้องถิ่น ทั้งยังมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการแก้ไขหรือยกเลิก ข้อบัญญัติที่เสนอโดยประชาชน อาจทำให้ข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เสนอโดยประชาชนถูกยกเลิกหรือแก้ไขได้โดยง่าย ประเด็นที่ 5 สื่อมวลชนท้องถิ่นทั้งในระดับภูมิภาค ระดับจังหวัดนครศรีธรรมราช และระดับท้องที่อำเภอท่าศาลา คือ กระบอกเสียงสำคัญ เป็นปากเป็นเสียงให้ชาวประมง พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา การนำเสนอปัญหาออกไปสู่สาธารณะชน เป็นผลให้เกิดความกระตือรือร้นของผู้มีส่วนได้เสียในทุกระดับ รวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงต้องลงมาจัดการกับปัญหาจนนำไปสู่การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลในที่สุด

> “การออกข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลาเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานจากหลาย ๆ หน่วยงาน เช่น สมัชชาสุขภาพมีส่วนเข้ามาเสริมทำให้กิจกรรมของชุมชนมีความชอบธรรมมากขึ้น และกิจกรรมของชุมชนเข้มแข็งมากขึ้นตามไปด้วย การติดตามบังคับใช้ข้อบัญญัติทำโดยประชาชนและชุมชนเอง เพราะชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม เป็นเรื่องของชุมชน และชาวประมงท้องถิ่นเขาช่วยกันดูแลท้องน้ำ 24 ชั่วโมง ด้วยชีวิตของพวกเขาอยู่แล้ว”
>
> (เจริญ โต๊ะอิแต, สัมภาษณ์: 28 กันยายน 2559)

ภาพที่ 1: แผนที่ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลาเรื่อง การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2552
ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา (2552: 11)

นอกจากประเด็นที่ผู้วิจัยกล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยขอสรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ทำให้กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลาสามารถผลักดัน และมีบทบาทสำคัญในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล และประกาศใช้ได้สำเร็จ พบว่า 1) การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลเป็นไปตามลักษณะการดำเนินงานที่ถูกต้องตามระเบียบขั้นตอนและหลักการของการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยความร่วมมือของนักวิชาการ นักกฎหมาย ฯลฯ 2) มีช่องทางทางกฎหมายและนโยบายที่ให้การสนับสนุนในเรื่องสิทธิชุมชนมากขึ้น ประชาชนมีส่วนร่วมและมีบทบาททางการบริหารที่ชัดเจน ในกรณีท้องถิ่นที่ประชาชนมีความตื่นตัว สามารถทำให้การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นทำได้ง่ายขึ้น 3) การต่อสู้ของชาวประมงพื้นบ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ได้ตั้งอยู่บนเงื่อนไขทางธุรกิจเป็นหลัก แต่ใช้สามัญสำนึกหรือจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกันอย่างเต็มที่ 4) ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นในตำบลท่าศาลาทุกระดับ รวมถึงแกนนำชาวประมงพื้นบ้าน มีคุณลักษณะภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ที่เข้มแข็ง มีความสามัคคี แยกเรื่องทางการเมืองออกจากผลประโยชน์ส่วนรวม 5) ชาวประมงพื้นบ้านมีบทเรียนกับปัญหาดังกล่าวมาก่อน และเรื้อรังมาเป็นระยะเวลานาน จึงมีประสบการณ์ในการดำเนินงานและมีหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงานให้การสนับสนุน และ 6) สื่อมวลชนท้องถิ่นท่าศาลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ กระบอกเสียงสำคัญ เป็นปากเป็นเสียงให้ชาวประมง พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา นำเสนอปัญหาออกไปสู่สาธารณะชน เป็นผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องลงมาจัดการกับปัญหาจนนำไปสู่การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลในที่สุด

การเคลื่อนไหวของชาวประมงพื้นบ้านของชาวอำเภอท่าศาลา นับเป็นกรณีตัวอย่างหนึ่งที่ใช้ประโยชน์จากความร่วมมือของประชาชน และเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ความสำเร็จเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงความสำเร็จครั้งนี้สามารถกล่าวได้ว่า เป็นความร่วมมือแบบพหุภาคีทีมีกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านเป็นกลไกหลัก ซึ่งได้พิสูจน์ให้ชุมชนเห็นถึงความร่วมมือเป็นความภาคภูมิใจ เป็นพลังที่จะอนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

บทบาทของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม อ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลาจัดตั้งขึ้นมาหลังจากเหตุการณ์สำคัญ คือ ภัยคุกคามจากภายนอกที่เกิดจากการทำประมงอวนรุน อวนลากที่ผิดกฎหมายซึ่งได้ทำลายเครื่องมือประมงพื้นบ้าน ทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำและระบบนิเวศในทะเล ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเป็นอยู่ของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลา ชาวประมงพื้นบ้านจึงได้รวมกลุ่มกันโดยมีหลักการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมผ่านระบบสิทธิชุมชนและผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาส ปิ่นตบแต่ง และอนุสรณ์ อุณโณ (2545: 233) ศึกษาเรื่อง “ขบวนการเครือข่ายประมงพื้นบ้านภาคใต้ กรณีศึกษาสมัชชาชาวประมงพื้นบ้านอันดามัน” ผลการศึกษาพบว่าสมัชชาชาวประมงพื้นบ้านอันดามัน เป็นการรวมตัวกันของชาวประมงขนาดเล็กเพื่อเคลื่อนไหวคัดค้านการทำลายทรัพยากรชายฝั่งจากประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่ที่ละเมิดข้อห้ามมิให้ทำการประมงในเขต 3,000 เมตรจากฝั่ง ซึ่งเป็นที่ทำการของประมงพื้นบ้าน และส่งผลในทางลบต่อการทำประมงของพวกเขาโดยตรง และเป็นปัญหาที่โยงกับนิเวศวิทยาการเมือง ชาวประมงพื้นบ้านมีแนวคิดเรื่องการจัดการทรัพยากรชายฝั่งเพื่อความยั่งยืน และชูประเด็นเรื่องสิทธิชุมชนและอัตลักษณ์ความเป็นประมงพื้นบ้าน ชาวประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลาส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จึงมีระบบคุณค่าและความเชื่อที่มีพื้นฐานจากหลักการทางศาสนาอิสลามเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อว่าทะเลเป็นทรัพยากรที่ใช้ร่วมกัน เป็นสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าสร้าง การใช้ประโยชน์จากทะเลจึงต้องกระทำด้วยความเคารพ ต้องเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของท้องทะเล รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในทะเลต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม คุ้มค่า และไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญารัตน์ นันติกา (2551: 182) ศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า เงื่อนไขของชุมชนที่มีศักยภาพโดยเฉพาะลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมทั้งภูมิประเทศและภูมิอากาศ สังคมและวัฒนธรรม เครือญาติ เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา และ ความเชื่อ ตลอดจนความสามารถของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการตามทางเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมในชุมชน

กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านอ่าวท่าศาลามีบทบาทในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลาจากกระบวนการมีส่วนร่วมใน 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) บทบาทในการรวบรวมฐานข้อมูลชาวประมงพื้นบ้าน 2) บทบาทในการเฝ้าระวังเรือประมงพาณิชย์หรือเรือที่ทำประมงผิดกฎหมาย 3) บทบาทในการผลักดันให้เกิดองค์กรเศรษฐกิจชุมชน กลุ่มอนุรักษ์และกลุ่มอาชีพประมงพื้นบ้านในพื้นที่อำเภอท่าศาลา 4) บทบาทในการกำหนดรูปแบบการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา 5) บทบาทในการประสานการทำงานแบบบูรณาการระหว่างชาวประมงพื้นบ้านกับหน่วยงานของรัฐ 6) บทบาทในการจัดให้มีข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา เรื่อง “การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2552 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤดม ทิมประเสริญ (2554: 182) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิชุมชน ในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลพบว่า ในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล ประชาชนมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 มีส่วนร่วมในการวางแผน ขั้นที่ 2 มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ขั้นที่ 3 มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ และขั้นที่ 4 มีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล สำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดทำข้อบัญญัตินี้คือ 1) ดำเนินการถูกต้องตามหลักการการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น 2) ภาครัฐมีกฎหมาย และนโยบายสนับสนุนในเรื่องสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วม 3) จิตสำนึกและประโยชน์ร่วมกัน 4) หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ให้การสนับสนุน 5) ผู้นำที่เข้มแข็ง 6) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน 7) สื่อมวลชน และ 8) องค์กรพัฒนาเอกชน

บทสรุป

การศึกษาเรื่องบทบาทของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากผลการศึกษาพบบทสรุปในการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการและนโยบายสาธารณะ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับชาติ 2) ข้อเสนอแนะนโยบายระดับท้องถิ่น 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้าน และ 4) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับชาติ

กลไกของรัฐมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในทุกพื้นที่ทางทะเลชายฝั่ง รวมถึงการยุติปัญหาที่เกิดขึ้นได้ จากความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ จากผลการศึกษาสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับชาติ ดังนี้ 1) รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับประชากรในชุมชนตลอดชายฝั่งทะเล เนื่องจากชุมชนประมงชายฝั่งมีบทบาทอย่างมากในการช่วยรัฐดูแล รักษา ปกป้อง และอนุรักษ์ทรัพยากรของชาติ ดังนั้น การสนับสนุนกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านในทุก ๆ พื้นที่ของประเทศจึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลควรกระทำอย่างจริงจัง 2) รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณ กำลังคน เครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้าน หรือกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรทะเลชายฝั่งเพิ่มขึ้นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม 3) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดในการใช้เครื่องมือทำการประมงที่ผิดกฎหมายโดยเฉพาะพื้นที่ชายฝั่ง และดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ฝ่าฝืน รวมถึงการแก้ไขปัญหาผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ หรือกลุ่มทุน ซึ่งมีส่วนสำคัญทำให้เกิดความขัดแย้งและทำให้ชุมชนอ่อนแอ 4) รัฐบาลควรมีแนวทางที่ชัดเจนในด้านการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน โดยการยกระดับจิตสำนึกของคนในชุมชนในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งควบคู่กับการส่งเสริมการสร้างเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มีเกราะป้องกันที่แข็งแกร่ง 5) สร้างระบบกฎหมายที่รับรอง ระบบคุณค่าภูมิปัญญา จารีตท้องถิ่น และสิทธิของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ฟื้นฟูการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในทะเล และ 6) รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำกรณีการต่อสู้ของชาวประมงอ่าวท่าศาลาและการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลไปต่อยอดและสร้างองค์ความรู้ให้กับท้องถิ่นพื้นที่อื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับท้องถิ่น

ท้องถิ่น คือ หน่วยงานที่ใกล้ชิดและเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของประชาชนมากที่สุด เป็นพลังในการผลักดันความคิด อุดมการณ์ และความต้องการของประชาชนให้เป็นรูปธรรมและเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ที่สุด สรุปข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายระดับท้องถิ่น ดังนี้ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมการประมงพื้นบ้านให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการบำรุงรักษาจารีตประเพณี ภูมิปัญญา

ท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นโดยบัญญัติไว้ในแผนพัฒนา 5 - 10 ปี 2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประมงพื้นบ้านโดยมีรายละเอียดของข้อมูลที่ครอบคลุมและเข้าถึงได้โดยง่าย ตลอดจนการสร้างเครือข่ายการประมงพื้นบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แชร์ความรู้ ประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรทางทะเล 3) ควรสนับสนุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับองค์กรชุมชน ทั้งการสนับสนุนงบประมาณ กำลังคน เครื่องไม้เครื่องมือ ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษา ในการส่งเสริมองค์ความรู้ทางวิชาการแก่ประชาชนชาวประมงชายฝั่ง ตลอดจนเปิดรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแผนงานที่มีประสิทธิภาพ และ 4) ควรสร้างโอกาส และศักยภาพของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในการจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง โดยการผลักดันองค์ความรู้ของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านให้กับเด็ก เยาวชน เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในทะเลให้ร่วมกันอนุรักษ์และรักษา ร่วมกันภาคภูมิใจ และมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับ สร้างความชอบธรรม สร้างอำนาจในการต่อรองและเพิ่มบทบาทของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในการจัดการทรัพยากรในทะเลอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้าน

ความสำเร็จในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเลแห่งแรกในประเทศไทย ปฏิเสธไม่ได้ว่าเกิดจากการผลักดันโดยกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ คือองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านมีความเข้มแข็งและยั่งยืน สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับกลุ่มเครือข่ายประมงชายฝั่งในพื้นที่ ดังนี้ 1) กลุ่มเครือข่ายประมงพื้นบ้านควรสร้างกลยุทธ์ในเรื่องการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนประมงชายฝั่งในการบริหารความเสี่ยงอันเกิดจากวิกฤตต่าง ๆ เช่น การตระหนักและเข้าใจในความเสี่ยงจากวิกฤตการทำลายฐานทรัพยากรที่เกิดจากโลกในยุคโลกาภิวัตน์ 2) สร้างคนรุ่นใหม่ เน้นปลูกจิตสำนึก และกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญและความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาชีพโดยให้มีการจัดการแบบมีส่วนร่วม เช่นการอนุรักษ์และฟื้นฟูชายฝั่ง การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ การฝึกอบรมการแปรรูปอาหารทะเลให้ประชาชน 3) ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารกับชาวประมงพื้นบ้านในทุกรูปแบบ โดยให้ผู้นำ

ชุมชนเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารให้ชาวประมงทราบ เพื่อให้ชาวประมงได้รับความรู้อย่างทั่วถึง รวดเร็วและได้รับความรู้อย่างถูกต้อง และ 4) เพิ่มบทบาทของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรในทะเล เช่น การทำ “ซั้ง” หรือปะการังเทียมแบบพื้นบ้าน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และ แสดงถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาประเด็นที่สำคัญ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอ่าวท่าศาลา โดยจำแนกตามหมู่บ้าน หรือชุมชน และกลุ่มช่วงวัย 2) ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูดของชาวประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอ่าวท่าศาลา 3) การอพยพ หรือย้ายถิ่นฐานของชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่ และหันไปประกอบอาชีพอื่น และ 4) การดำรงอยู่หรือการคงอยู่ของวิถีชีวิตของชาวประมงชายฝั่งโดยการยึดมั่นในหลักศาสนา เป็นต้น

รายการอ้างอิง

กรมประมง. (2557). *ยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ. 2555 - 2560).* กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. http://www.fisheries.go.th/freshwater/web3/images/download/yutasat.pdf.

เกสศิณีย์ แท่นนิล และ อภิรักษ์ สงรักษ์. (2549). *การขุนปูม้าในคอกของชุมชนบาตูเต๊ะ ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. ในรายงานการประชุมวิชาการประมงประจำปี 2549.* กรมประมงร่วมกับศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วันที่ 25 - 27 กรกฎาคม 2549. ตรัง: กรมประมง.

แก้วสรร อติโพธิ. (2541). *สิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญ.* กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.

จงรักษ์ ศรีจันทร์งาม. (2557). *บทบาทหญิงชายมุสลิมกับการจัดการทรัพยากรประมงบ้านปากบางตาวา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี.* ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ณรงค์ชัย เจริญรุจิทรัพย์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชาวประมงทะเลพื้นบ้านในการจัดการประมง โดยชุมชน: กรณีศึกษาอ่าวปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช: กรณีศึกษาบ้านไม้รูดตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด.* วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการประมง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดอเลาะ เจ๊ะแต, มะรอนิง สาและ, อับดุลเลาะ ดือเราะห์, กอเซ็ง ลาแต๊ะ, ซารีฟะห์ สารง, ซารีฟ บุญพิศ, มูฮัมหมัด อาดำ, และ รอไกยะ อาดำ. (2547). *รายงายวิจัยการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านดาโต๊ะและบ้านภูมีอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ธัญญารัตน์ นันติกา. (2551). *บทบาทของผู้นำชุมชนต่อโครงการ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านป่าไผ่ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นฤดม ทิมประเสริฐ. (2554). *กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตั้งอยู่บน พื้นฐานสิทธิชุมชนในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นทางทะเล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันบันฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ประภาส ปิ่นตบแต่ง และ อนุสรณ์ อุณโณ. (2545). *ขบวนการเครือข่ายประมงพื้นบ้านภาคใต้: กรณีศึกษาสมัชชาชาวประมงพื้นบ้านอันดามัน.* เชียงใหม่: ตรัสวิน.

พวงเพชร สุรัตนกวีกุล. (2542). *มนุษย์กับสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพโรจน์ พลเพชร. (2547). *สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

มูลนิธิการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2555). *วิกฤติแห่งโอกาสในท้องทะเลอ่าวท่าศาลา.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิการพัฒนาที่ยั่งยืน.

วราภรณ์ เกตุจินดา (บ.ก.). (ม.ป.ป.). *ชุมชนปรับตัวรับมือโลกร้อน ทรัพยากรและชุมชน.* กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์.

สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสน่ห์ จามริก. (2542). การสร้างภูมิปัญญาเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม. *บทบัณฑิตย์, 55*(1), 4 - 5.

อรทัย ก๊กผล. (2552). *คู่คิด คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

บุคลานุกรม

เจริญ โต๊ะอิแต (ผู้ให้สัมภาษณ์) อยับ ซาดัดคาน (ผู้สัมภาษณ์). ณ สำนักงานเลขที่ 49 หมู่ที่ 6 ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2559.

ตีเมาะ อิสอ (ผู้ให้สัมภาษณ์) มูลนิธิการพัฒนาที่ยั่งยืน (ผู้สัมภาษณ์). ณ ศูนย์การเรียนรู้ธนาคารปูม้าและประมงชายฝั่งบ้านในถุ้ง ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2559.

ทรงชัย เส้งโสต (ผู้ให้สัมภาษณ์) มูลนิธิการพัฒนาที่ยั่งยืน (ผู้สัมภาษณ์). ณ ศูนย์การเรียนรู้ธนาคารปูม้าและประมงชายฝั่งบ้านในถุ้ง ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2559.

ประสิทธิ์ชัย หนูนวล (ผู้ให้สัมภาษณ์) มูลนิธิการพัฒนาที่ยั่งยืน (ผู้สัมภาษณ์). ณ ศูนย์การเรียนรู้ธนาคารปูม้าและประมงชายฝั่งบ้านในถุ้ง ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2559.

สุพร โต๊ะเส็น (ผู้ให้สัมภาษณ์) อยับ ซาดัดคาน (ผู้สัมภาษณ์). ณ สำนักงานเลขที่ 49 หมู่ที่ 6 ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2559.

อภินันท์ เชาวลิต (ผู้ให้สัมภาษณ์) อยับ ซาดัดคาน (ผู้สัมภาษณ์). ณ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2559.

Received: March 3, 2021
Revised: March 7, 2022
Accepted: March 9, 2022